

ผลคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า
กรณีกำหนดเงื่อนไขห้ามจำหน่ายรถยนต์และห้ามขายข้ามเขตการขาย

ระหว่าง { ผู้ใช้บริการ Line Application ชื่อบัญชี ร. ผู้ร้อง
บริษัท ต. ผู้ถูกร้อง

ข้อร้องเรียน

ฝ่ายสื่อสารองค์กร สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า ได้รับการติดต่อสอบถามจากผู้ติดตามไลน์แอปพลิเคชัน (Line Official Account) ของสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ถึงกรณีที่ผู้ถูกร้องมีหนังสือแจ้งผู้แทนจำหน่ายของตนมีใจความว่า “๑. ห้ามขายรถไฮบริด (Hybrid) ทุกรุ่นและ จ. เป็นแท็กซี่ และ ๒. ห้ามขายข้ามเขตการขาย” เข้าข่ายเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริง

ฝ่ายแสวงหาข้อเท็จจริงฯ สืบค้นข้อมูลทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศจากเว็บไซต์มติชนออนไลน์ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ปรากฏหนังสือของผู้ถูกร้อง ฉบับลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เรื่อง นโยบายการขายรถ อ. (เพิ่มเติม) สรุปความได้ว่า ผู้ถูกร้องได้แถลงเปิดตัวรถรุ่นใหม่ อ. ซึ่งได้กระแสตอบรับที่ดีจากลูกค้า รวมถึงกลุ่มลูกค้าแท็กซี่ด้วย ซึ่งสถานการณ์การขายรถ ค. ในปัจจุบันพบว่าอยู่แท็กซี่มีการนำรถ ค. ไฮบริด (Hybrid) ไปดัดแปลงเป็นรถแท็กซี่มากขึ้น รวมถึงมีผู้แทนจำหน่ายบางรายในเขตภูมิภาคได้มีการจำหน่ายให้กับลูกค้าแท็กซี่ข้ามเขตการขายด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นการรักษาภาพลักษณ์ของสินค้าและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ผู้ถูกร้องจึงได้ปรับปรุงนโยบายการขายรถ อ. เพิ่มเติม โดยห้ามการขายรถไฮบริด (Hybrid) ทุกรุ่น และ จ. เป็นแท็กซี่ และห้ามขายข้ามเขตการขาย หากฝ่าฝืนผู้ถูกร้องจะลงโทษด้วยการงดการจัดสรรรถ ค. ทุกรุ่นในเดือนถัดไป

ข้อมูลจากเว็บไซต์ของกรมการขนส่งทางบกให้ข้อมูลการนำรถมาจดทะเบียนเป็นรถยนต์รับจ้าง (รถแท็กซี่) ว่า รถยนต์รับจ้างจะต้องมีลักษณะตามที่กรมการขนส่งทางบกกำหนด อาทิ ๑. ต้องไม่ให้รถมีระบบเซ็นทรัลล็อก ๒. ต้องจัดให้มีและใช้เครื่องมือสื่อสาร และ ๓. ต้องให้รถมีเครื่องหมายที่กำหนด เช่น เครื่องหมาย “TAXI-METER” เครื่องหมาย “ว่าง” และเครื่องหมาย “งดรับจ้าง” เป็นต้น

ในส่วน...

ในส่วนการให้ถ้อยคำของฝ่ายผู้ถูกร้องนั้น นาย ม. ผู้รับมอบอำนาจของผู้ถูกร้องให้ถ้อยคำว่า ผู้ถูกร้องประกอบธุรกิจผลิตและจำหน่ายรถยนต์และอะไหล่ โดยมีการจำหน่าย ๒ รูปแบบ คือ จำหน่ายผ่านผู้แทนจำหน่ายสำหรับลูกค้าทั่วไป หน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน และจำหน่ายโดยตรงสำหรับลูกค้าองค์กรขนาดใหญ่และสถานทูต เป็นต้น การวางนโยบายการขายรถ อ. ของผู้ถูกร้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรถ อ. เนื่องจากรถยนต์รุ่นนี้เป็นรถยนต์รุ่นที่มีความคุ้มค่า คุ้มค่า ราคา รูปลักษณ์ที่สวยงาม สมรรถภาพดีเยี่ยมเมื่อเทียบกับรถยนต์ตราสินค้าอื่น ๆ ที่มีราคาใกล้เคียงกัน ทั้งยังมีราคาที่จับต้องได้ เป็นรุ่นที่สามารถเป็นทางเลือกให้ลูกค้าหลายกลุ่ม จึงมีหลายรุ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มที่ต่างกัน ทั้งด้านสมรรถนะที่เหมาะสมกับประเภทการใช้งาน ความปลอดภัยต่อผู้ขับขี่และผู้โดยสาร ตลอดจนภาพลักษณ์ของผู้ขับขี่ ซึ่งความพึงพอใจสูงสุดนี้จะเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้กับตราสินค้า ต. ในด้านการตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายอันจะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของรถยนต์ ต. กับรถยนต์ตราสินค้าอื่น การที่ผู้ถูกร้องห้ามมิให้ผู้แทนจำหน่ายจำหน่ายรถ อ. โดยเฉพาะในรุ่นไฮบริด (Hybrid) และ จ. เนื่องจากจากการสำรวจความพึงพอใจของลูกค้าพบว่าลูกค้าผู้ใช้รถทั่วไปไม่ได้มีความประสงค์นำรถออกไปเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) ลูกค้าส่วนใหญ่จะไม่เลือกรถยนต์รุ่นที่นิยมถูกนำมาดัดแปลงเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) เพราะเป็นภาพลักษณ์ของรถยนต์ในเชิงลบที่อาจกระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้ที่เลือกรถยนต์รุ่นนั้น ๆ มาเป็นรถยนต์นั่งส่วนบุคคล รถ อ. รุ่นไฮบริด (Hybrid) เป็นรถยนต์ที่ผลิตขึ้นเพื่อเป็นรถยนต์นั่งส่วนบุคคลโดยเฉพาะ โดยมุ่งเน้นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการประหยัดน้ำมัน และการรักษาสิ่งแวดล้อม เครื่องยนต์ผลิตโดยเทคโนโลยีที่แตกต่างจากเทคโนโลยีที่ใช้ในรถ อ. รุ่นอื่น ๆ รถยนต์รุ่นนี้ยังไม่เหมาะที่จะนำไปดัดแปลงเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) ทั้งในด้านคุณสมบัติของเครื่องยนต์และเทคโนโลยี ตลอดจนรูปแบบการใช้งานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่มีอยู่ในรุ่นไฮบริด (Hybrid) เนื่องจากรถรุ่นนี้ไม่ได้ถูกออกแบบให้นำไปใช้งานอย่างสมบุกสมบันหรือใช้งานหนักต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานติดต่อกัน หากมีผู้ซื้อรถรุ่นนี้ไปดัดแปลงเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) ย่อมประสบปัญหาในการใช้งานและเกิดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาค่อนข้างสูง จะส่งผลในด้านลบต่อลูกค้าที่เป็นผู้ประกอบการอยู่แท็กซี่ ผู้ขับขี่ ตลอดจนผู้โดยสาร โดยเฉพาะผู้ประกอบการแท็กซี่มักจะไม่นำรถยนต์เข้าศูนย์บริการของผู้ถูกร้อง แต่เข้าอู่ซ่อมทั่วไปซึ่งมีราคาค่าซ่อมสูงกว่าแต่อาจมีเทคโนโลยี หรือความชำนาญไม่เพียงพอในการซ่อมบำรุงรถยนต์รุ่นไฮบริด (Hybrid) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงด้านคุณภาพและสมรรถนะของรถยนต์รุ่นไฮบริด (Hybrid) อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สำหรับรถยนต์ในรุ่น จ. นั้นได้ออกแบบอุปกรณ์ตกแต่งให้มีลักษณะของรถยนต์สปอร์ตที่มีความโฉบเฉี่ยวและสะท้อนความทันสมัยของผู้ขับขี่ โดยมีภาพลักษณ์ของกลุ่มรถแข่งของ ต. คือ ก. ซึ่งชื่อรุ่น จ. ก็นำมาจากชื่อ “ก.” เพื่อตอบสนองผู้ขับขี่ที่มองหาความทันสมัยในรูปแบบรถสปอร์ตที่ตอบโจทย์ทั้งด้านสมรรถนะการขับขี่และราคา เพื่อเจาะตลาดกลุ่มลูกค้าวัยรุ่น และกลุ่มที่เลือกซื้อรถยนต์ด้วยเหตุผลด้านภาพลักษณ์เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดี รถยนต์ อ. ยังมีอีกสองรุ่นที่มีได้ห้ามผู้แทนจำหน่ายจำหน่ายให้แก่ผู้ประกอบการอยู่แท็กซี่ ได้แก่ รถยนต์รุ่น ๑.๖ จี (1.6 G) ที่มุ่งเน้นลูกค้าทั่วไปที่ต้องการรถยนต์นั่งส่วนบุคคลที่สวยงาม มีสมรรถนะที่ดีเยี่ยมเมื่อเทียบกับรถยนต์ตราสินค้าอื่นที่มีราคาใกล้เคียงกัน โดยไม่ต้องการหรือไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องจ่ายเงินเพิ่มเพื่อให้ได้รถยนต์ที่มีภาพลักษณ์ที่สะท้อนความทันสมัยในรูปแบบของรถสปอร์ตที่มีอยู่ในรถยนต์รุ่น จ. และรถยนต์ ล. ที่เน้นเจาะลูกค้ากลุ่มที่ต้องการนำรถไปทำเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) โดยเฉพาะ

โดยจะมีการตัดอุปกรณ์การทำงานบางอย่างที่ไม่จำเป็นหรือปรับเปลี่ยนระดับของชิ้นส่วนอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการใช้งานเพื่อเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) เพื่อให้ทั้งรูปลักษณ์และสภาพการใช้งานตลอดจนราคาของรถยนต์รุ่นนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปตัดแปลงเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่)

ในการตั้งราคารถยนต์ ต. แต่ละรุ่นจะคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ต้นทุนการผลิต การทำการตลาด ตลอดจนภาพลักษณ์ของรถยนต์ที่ต้องการให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าที่หลากหลาย ดังนั้น เพื่อเลี่ยงปัญหาการใช้งานในประเภทที่ไม่เหมาะสม และเพื่อประโยชน์ด้านความปลอดภัยของผู้ขับขี่และผู้โดยสาร รวมทั้งรักษาไว้ซึ่งภาพลักษณ์ของรถ อ. รุ่น จ. ซึ่งออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ความทันสมัยในรูปแบบรถสปอร์ตที่ไม่มีในรถ อ. รุ่นธรรมดาอื่น ๆ ผู้ถูกร้องจึงเห็นสมควรออกนโยบายห้ามผู้แทนจำหน่าย จำหน่ายรถ อ. รุ่น จ. ให้แก่ผู้ประกอบการอยู่แท็กซี่ นโยบายของผู้ถูกร้องดังกล่าวเป็นไปเพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรถ อ. รุ่นไฮบริด (Hybrid) และรุ่น จ. อันจะสร้างความแข็งแกร่งให้กับตราสินค้า ต. ในด้านการตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของรถยนต์ ต. และรถยนต์ตราสินค้าอื่น ๆ ทั้งเป็นการสร้างทางเลือกให้แก่ลูกค้าทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องเชื่อโดยสุจริตใจว่าการรักษาภาพลักษณ์โดยการห้ามผู้แทนจำหน่ายนำรถ อ. รุ่นไฮบริด (Hybrid) และรุ่น จ. ไปจำหน่ายให้แก่ผู้ประกอบการอยู่แท็กซี่นั้นสามารถดำเนินการได้ไม่เป็นการจำกัดการแข่งขันแต่อย่างใด ทั้งการป้องกันการใช้งานผิดประเภทและการรักษาภาพลักษณ์ตราสินค้าในลักษณะดังกล่าวยังเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และการดำเนินการดังกล่าวไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้แทนจำหน่าย เพราะไม่ได้ห้ามจำหน่ายรถยนต์รุ่นอื่น ๆ ที่มีความเหมาะสมทั้งด้านสมรรถนะและด้านราคาให้แก่ผู้ประกอบการอยู่แท็กซี่ โดยเฉพาะรุ่นที่มีสมรรถนะและราคาเหมาะสมกับการนำไปทำเป็นแท็กซี่ เช่น ล. นอกจากนี้ มาตรการห้ามดังกล่าวเป็นมาตรการที่ใช้ทั่วประเทศรวมทั้งผู้ถูกร้องเองก็ไม่มีนโยบายจำหน่ายรถ อ. รุ่นไฮบริด (Hybrid) และรุ่น จ. ให้แก่ผู้ประกอบการอยู่แท็กซี่แต่อย่างใด อีกทั้งราคาของรถ อ. รุ่นไฮบริด (Hybrid) และรุ่น จ. มีราคาสูงกว่า ล. ถึงประมาณร้อยละสามสิบ และร้อยละยี่สิบ ตามลำดับ ทำให้การออกมาตรการห้ามดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้แทนจำหน่าย เพราะปัจจัยราคาที่สูงกว่าจะทำให้ผู้ประกอบการอยู่แท็กซี่พิจารณาเลือกซื้อรถยนต์ ล. ไปตัดแปลงเป็นรถแท็กซี่

ในส่วนการห้ามขายข้ามเขตนั้น ผู้ถูกร้องวางนโยบายนี้เพื่อส่งเสริมการแข่งขันระหว่างตราสินค้า (Inter-brand Competition) โดยเป็นการห้ามการทำกิจกรรมหรือประชาสัมพันธ์การขายข้ามเขตเท่านั้น ไม่รวมถึงการขายให้แก่ลูกค้าที่อยู่นอกเขตที่สนใจติดต่อขอซื้อจากผู้แทนจำหน่ายรายนั้นเอง หมายความว่า หากลูกค้าอยู่นอกเขตของผู้แทนจำหน่ายรายนั้นมาติดต่อขอซื้อเอง ผู้แทนจำหน่ายสามารถจำหน่ายรถให้กับลูกค้ารายนั้นได้ นโยบายนี้จะส่งเสริมยอดขายของผู้แทนจำหน่ายในแต่ละพื้นที่ให้อยู่ในระดับดีพอจนสามารถให้บริการหลังการขายแก่ลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงบริการได้โดยสะดวกจากผู้แทนจำหน่ายของ ต. ที่มีประจำอยู่ในทุกพื้นที่ และได้รับบริการที่มีคุณภาพ กล่าวคือลดการแข่งขันด้านราคาในสินค้าตราสินค้าเดียวกัน และเพิ่มการแข่งขันทางด้านประสิทธิภาพในการให้บริการลูกค้า ซึ่งการให้บริการลูกค้าหลังการขายนั้นเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งของการประเมินคุณสมบัติของผู้แทนจำหน่ายในการพิจารณาต่อสัญญาผู้แทนจำหน่ายของผู้ถูกร้อง อย่างไรก็ตาม แม้จะมีมาตรการดังกล่าว ผู้ถูกร้องยังไม่เคยได้รับการร้องเรียนถึงความไม่เป็นธรรมของมาตรการดังกล่าวจากผู้แทนจำหน่าย หรือลูกค้าแต่อย่างใด อีกทั้งผู้ถูกร้องยังไม่เคยลงโทษผู้แทนจำหน่ายด้วยเหตุผลการไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามแม้แต่ครั้งเดียว

/นอกจากนี้...

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าเคยพิจารณากรณีการกำหนดเงื่อนไขจำหน่ายรถยนต์ ซ. เพื่อทำเป็นรถแท็กซี่ โดยผู้ร้องรายเดียวกันนี้ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนผู้ถูกร้องไว้ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑ ว่า การกำหนดการห้ามจำหน่ายรถยนต์ ซ. ไปปรับปรุงเพื่อจดทะเบียนเป็นรถแท็กซี่ เพื่อต้องการรักษาภาพลักษณ์ของรถยนต์รุ่นดังกล่าวมิให้กระทบต่อความรู้สึกของลูกค้าตน มีลักษณะเป็นการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Product Positioning) ของรถยนต์ ซ. ให้ผู้แทนจำหน่ายและผู้บริโภคได้รับรู้ อีกทั้งผู้ถูกร้องได้กำหนดเงื่อนไขดังกล่าวกับผู้แทนจำหน่ายทุกรายให้ทราบล่วงหน้าโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อคู่ค้าของตน กรณีดังกล่าวจึงเป็นการกำหนดเงื่อนไขใหม่โดยมีเหตุผลอันสมควรและความเป็นธรรม แต่ทั้งนี้ จะได้ติดตามพฤติกรรมในกรณีนี้ต่อไป

ประเด็นวินิจฉัย

กรณีมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่า

๑. ผู้ถูกร้องห้ามมิให้ผู้แทนจำหน่ายรถยนต์ของตนจำหน่ายรถ อ. รุ่นไฮบริด (Hybrid) และ จ. แก่ผู้ประกอบการแท็กซี่ถือเป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๕ (๔) หรือไม่

๒. ผู้ถูกร้องห้ามมิให้ผู้แทนจำหน่ายรถยนต์ของตนจำหน่ายรถยนต์ข้ามเขตการขาย ถือเป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ (๓) หรือไม่

คำวินิจฉัย

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยประการแรก คือ ผู้ถูกร้องห้ามมิให้ผู้แทนจำหน่ายรถยนต์ของตนจำหน่ายรถ อ. รุ่นไฮบริด (Hybrid) และ จ. แก่ผู้ประกอบการแท็กซี่ถือเป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๕ (๔) หรือไม่

ในข้อนี้มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดว่า ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจใดร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจอื่นกระทำการใด ๆ อันเป็นการผูกขาด หรือลดการแข่งขัน หรือจำกัดการแข่งขันในตลาดใดตลาดหนึ่งในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (๑) กำหนดเงื่อนไขตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๕๔ (๑) (๒) หรือ (๔) ระหว่างผู้ประกอบธุรกิจที่มีคู่แข่งในตลาดเดียวกัน (๒) ลดคุณภาพของสินค้าหรือบริการให้ต่ำกว่าที่เคยผลิต จำหน่าย หรือให้บริการ (๓) แต่งตั้งหรือมอบหมายให้บุคคลใดแต่ผู้เดียวเป็นผู้แทนจำหน่ายสินค้าหรือให้บริการอย่างเดียวกัน หรือประเภทเดียวกัน (๔) กำหนดเงื่อนไขหรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้อหรือการจำหน่ายสินค้าหรือการบริการเพื่อให้ปฏิบัติตามที่ตกลงกัน (๕) ความตกลงร่วมกันในลักษณะอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดว่า บทบัญญัติมาตรา ๕๕ มิให้ใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้... (๓) การตกลงร่วมกันในรูปแบบธุรกิจที่มีสัญญาระหว่างผู้ประกอบธุรกิจในต่างระดับกัน โดยฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ให้สิทธิในสินค้าหรือบริการเครื่องหมายการค้า วิธีการดำเนินธุรกิจ หรือการสนับสนุนการประกอบธุรกิจ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับสิทธิ ซึ่งมีหน้าที่ชำระค่าสิทธิ ค่าธรรมเนียม หรือให้ผลตอบแทนอื่นใดตามที่ระบุในสัญญา โดยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ฝ่ายแสวงหาข้อเท็จจริงฯ แสวงหามารับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องประกอบธุรกิจขายส่งรถยนต์และชิ้นส่วนอะไหล่ทั้งภายในประเทศ และส่งออกต่างประเทศ โดยการจำหน่ายภายในประเทศมี ๒ รูปแบบ

/คือ...

คือ จำหน่ายผ่านผู้แทนจำหน่ายสำหรับลูกค้าทั่วไป หน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน และจำหน่ายโดยตรง สำหรับลูกค้าองค์กรขนาดใหญ่และสถานทูต เป็นต้น เห็นว่า ผู้ถูกร้องประกอบธุรกิจเป็นผู้ผลิตเพื่อจำหน่าย รถยนต์ ต. และผู้แทนจำหน่ายของผู้ถูกร้องนั้นเป็นผู้จำหน่ายรถยนต์ ต. ดังนั้น ทั้งผู้ถูกร้องและผู้แทนจำหน่ายของผู้ถูกร้องจึงเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ตามความหมายของ “ผู้ประกอบธุรกิจ” ในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติ การแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เรื่อง นโยบายการขายรถ อ. (เพิ่มเติม) ถึงผู้แทนจำหน่ายของตน ระบุว่า “ห้ามขายรถไฮบริด (Hybrid) ทุกรุ่น และ จ. เป็นแท็กซี่ (เพิ่มเติม)” และผู้แทนจำหน่ายของผู้ถูกร้องได้ปฏิบัติตามข้อห้ามตามที่ปรากฏในหนังสือดังกล่าว กรณีจึงถือได้ว่าเป็นกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจรายหนึ่งตกลงร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งกับผู้ประกอบธุรกิจ อีกรายหนึ่ง ตามความในมาตรา ๕๕ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า การร่วมกันตกลงดำเนินการระหว่างผู้ถูกร้องและผู้แทนจำหน่ายของผู้ถูกร้องตามหนังสือของผู้ถูกร้องดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นการกระทำที่เป็นการผูกขาด หรือลดการแข่งขัน หรือจำกัดการแข่งขันในตลาดใดตลาดหนึ่งในลักษณะกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้อหรือ การจำหน่ายสินค้าหรือบริการเพื่อให้ปฏิบัติตามที่ตกลงกัน ตามความในมาตรา ๕๕ (๔) แห่งพระราชบัญญัติ การแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือไม่ ในข้อนี้ข้อเท็จจริงจากหนังสือของผู้ถูกร้องข้างต้นระบุชัดเจนว่า ขอความร่วมมือผู้แทนจำหน่ายทุกรายงดการจำหน่ายรถไฮบริด (Hybrid) ทุกรุ่น และ จ. เป็นแท็กซี่ แม้จะถือได้ว่าเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจำหน่ายรถยนต์ ต. รุ่นไฮบริด (Hybrid) ทุกรุ่น และรุ่น จ. เป็นรถแท็กซี่ให้ผู้แทนจำหน่ายของตนปฏิบัติตาม แต่จากการแสวงหาข้อเท็จจริงของฝ่ายแสวงหา ข้อเท็จจริงฯ ประกอบการให้ถ้อยคำของผู้ถูกร้องพบว่า รถยนต์ ต. ของผู้ถูกร้องมีหลายรุ่น โดยแต่ละรุ่น จะออกแบบโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า คุ้มราคา รูปลักษณ์ที่สวยงาม สมรรถภาพดี เมื่อเทียบกับรถยนต์ตราสินค้าอื่น ๆ ที่มีราคาใกล้เคียงกัน และตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันทั้งด้านสมรรถนะ ที่เหมาะสมกับประเภทการใช้งาน ความปลอดภัยต่อผู้ขับขี่และผู้โดยสาร ตลอดจนสภาพลักษณะของผู้ขับขี่ อันจะเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของรถยนต์ ต. กับรถยนต์ตราสินค้าอื่น ผู้ถูกร้องยังคงสำรวจความพึงพอใจ ของลูกค้าพบว่า ลูกค้าผู้ใช้รถทั่วไปไม่ได้มีความประสงค์นำรถออกไปเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) และจะไม่เลือกรถยนต์รุ่นที่นิยมถูกนำมาดัดแปลงเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) เพราะเป็นภาพลักษณ์ ของรถยนต์ในเชิงลบที่อาจกระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้ที่เลือกรถยนต์รุ่นนั้น ๆ มาเป็นรถยนต์นั่งส่วนบุคคล กล่าวเฉพาะรถ อ. รุ่นไฮบริด (Hybrid) เป็นรถยนต์ที่ผลิตขึ้นเพื่อเป็นรถยนต์นั่งส่วนบุคคลโดยเฉพาะ โดยมุ่งเน้นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการประหยัดน้ำมัน และการรักษาสิ่งแวดล้อม เครื่องยนต์ผลิตโดย เทคโนโลยีที่แตกต่างจากเทคโนโลยีที่ใช้ในรถยนต์ อ. รุ่นอื่น ๆ รถยนต์รุ่นนี้ยังไม่เหมาะที่จะนำไปดัดแปลง เป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) ทั้งในด้านคุณสมบัติของเครื่องยนต์ และเทคโนโลยี ตลอดจนรูปแบบ การใช้งานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่มีอยู่ในรุ่นไฮบริด (Hybrid) เนื่องจากรถรุ่นนี้ไม่ได้ถูกออกแบบให้นำไปใช้งาน อย่างสมบุกสมบัน หรือใช้งานหนักต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานติดต่อกัน หากมีผู้ใช้รถรุ่นนี้ไปดัดแปลง เป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) ย่อมประสบปัญหาในการใช้งานและเกิดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา ค่อนข้างสูง จะส่งผลในด้านลบต่อลูกค้าที่เป็นผู้ประกอบการผู้แท็กซี่ ผู้ขับขี่ ตลอดจนผู้โดยสาร โดยเฉพาะ ผู้ประกอบการแท็กซี่มักจะไม่นำรถยนต์เข้าศูนย์บริการของผู้ถูกร้อง แต่เข้าอู่ซ่อมทั่วไปซึ่งมีราคาซ่อมสูงกว่า แต่อาจมีเทคโนโลยี หรือความชำนาญไม่เพียงพอในการซ่อมบำรุงรถยนต์รุ่นไฮบริด (Hybrid) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ

/ต่อข้อเสียดัง...

ต่อชื่อเสียงด้านคุณภาพและสมรรถนะของรถยนต์รุ่นไฮบริด (Hybrid) อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ส่วนรถยนต์รุ่น จ. นั้น ได้ออกแบบอุปกรณ์ตกแต่งให้มีลักษณะของรถยนต์สปอร์ตที่มีความโฉบเฉี่ยวและสะท้อนความทันสมัยของผู้ขับขี่ โดยมีภาพลักษณ์ของกลุ่มรถแข่งของ ต. คือ ก. ซึ่งชื่อรุ่น จ. ก็นำมาจากชื่อ “ก.” เพื่อตอบสนองผู้ขับขี่ที่มองหาความทันสมัยในรูปแบบรถสปอร์ตที่ตอบโจทย์ทั้งด้านสมรรถนะการขับขี่และราคาเพื่อเจาะตลาดกลุ่มลูกค้าวัยรุ่น และกลุ่มที่เลือกซื้อรถยนต์ด้วยเหตุผลด้านภาพลักษณ์เป็นสำคัญ นอกจากนี้รถยนต์ อ. ยังมีอีกสองรุ่นที่มีได้ห้ามผู้แทนจำหน่ายจำหน่ายให้แก่ผู้ประกอบการอู่แท็กซี่ ได้แก่ รถยนต์รุ่น ๑.๖ จี (1.6 G) ที่มุ่งเน้นลูกค้าทั่วไปที่ต้องการรถยนต์นั่งส่วนบุคคลที่สวยงาม มีสมรรถนะที่ดีเยี่ยมเมื่อเทียบกับรถยนต์ตราสินค้าอื่นที่มีราคาใกล้เคียงกัน โดยไม่ต้องการหรือไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องจ่ายเงินเพิ่มเพื่อให้ได้รถยนต์ที่มีภาพลักษณ์ที่สะท้อนความทันสมัยในรูปแบบของรถสปอร์ตที่มีอยู่ในรถยนต์รุ่น จ. และรถยนต์ ล. ที่เน้นเจาะลูกค้ากลุ่มที่ต้องการนำรถไปทำเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) โดยเฉพาะ โดยจะมีการตัดอุปกรณ์การทำงานบางอย่างที่ไม่จำเป็นหรือปรับเปลี่ยนระดับของชิ้นส่วนอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการใช้งานเพื่อเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) เพื่อให้ทั้งรูปลักษณ์และสภาพการใช้งานตลอดจนราคาของรถยนต์รุ่นนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปตัดแปลงเป็นรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) นโยบายของผู้ถูกร้องดังกล่าวเป็นไปเพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรถ อ. รุ่นไฮบริด (Hybrid) และรุ่น จ. อันจะสร้างความแข็งแกร่งให้กับตราสินค้า ต. ในด้านการตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของรถยนต์ ต. และรถยนต์ตราสินค้าอื่น ๆ ทั้งเป็นการสร้างทางเลือกให้แก่ลูกค้าทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงนโยบายของผู้ถูกร้อง

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้พฤติกรรมของผู้ถูกร้องและผู้แทนจำหน่ายของผู้ถูกร้องจะเป็นการกระทำร่วมกันในระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันที่มีลักษณะเป็นการกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจำหน่ายรถยนต์ ต. รุ่นไฮบริด (Hybrid) ทุกรุ่น และรุ่น จ. ก็ตาม แต่การดำเนินการดังกล่าวเป็นการกำหนดตำแหน่งสินค้า (Product Positioning) เพื่อรักษาภาพลักษณ์ของสินค้าและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าแต่ละกลุ่มเป้าหมายของผู้ถูกร้อง ไม่ได้มีผลเป็นการผูกขาดหรือลดการแข่งขัน หรือจำกัดการแข่งขันในตลาดใดตลาดหนึ่งแต่อย่างใด จึงถือไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องกระทำพฤติกรรมที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๕ (๔)

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าเห็นสมควรพิจารณาต่อไปเพื่อให้สิ้นกระแสความว่าการกระทำตามมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ใช้บังคับกับกรณีของผู้ถูกร้องนี้หรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า ผู้ถูกร้องและผู้แทนจำหน่ายของผู้ถูกร้องมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจตามสัญญาผู้แทนจำหน่าย โดยผู้ถูกร้องเป็นผู้ให้สิทธิ และผู้แทนจำหน่ายเป็นผู้รับสิทธิในการเป็นผู้แทนจำหน่าย ซึ่งจะได้รับสิทธิในสินค้าและบริการ สิทธิใช้เครื่องหมายการค้า วิธีการดำเนินธุรกิจ หรือการสนับสนุนการประกอบธุรกิจของผู้ถูกร้อง และผู้แทนจำหน่ายจะชำระค่าสิทธิ ค่าธรรมเนียม หรือให้ผลตอบแทนอื่นตามที่ระบุในสัญญา ลักษณะเช่นนี้ถือเป็นการสัมพันธ์ทางสัญญาตามที่กำหนดในมาตรา ๕๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดว่า บทบัญญัติมาตรา ๕๕ มิให้ใช้บังคับกับกรณีตามมาตรา ๕๖ ดังนั้น เมื่อกรณีของผู้ถูกร้องเป็นการตกลงร่วมกันในรูปแบบธุรกิจที่มีสัญญาระหว่างผู้ถูกร้องและผู้แทนจำหน่ายของผู้ถูกร้อง ตามมาตรา ๕๖ (๓) บทบัญญัติมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงไม่อาจใช้บังคับกับสัญญาผู้แทนจำหน่ายของผู้ถูกร้อง

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า ผู้ถูกร้องห้ามมิให้ผู้แทนจำหน่ายรถยนต์ของตนจำหน่ายรถยนต์ข้ามเขตการขาย ถือเป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ (๓) หรือไม่

ในข้อนี้ มาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดว่า ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการใด ๆ อันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบธุรกิจอื่นในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (๑) กีดกันการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นอย่างไม่เป็นธรรม (๒) ใช้อำนาจตลาดหรืออำนาจต่อรองที่เหนือกว่าอย่างไม่เป็นธรรม (๓) กำหนดเงื่อนไขทางการค้าอันเป็นการจำกัดหรือขัดขวางการประกอบธุรกิจของผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรม (๔) กระทำการในลักษณะอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ฝ่ายแสวงหาข้อเท็จจริงฯ แสวงหามาจับได้ว่า ผู้ถูกร้องวางนโยบายนี้เพื่อส่งเสริมการแข่งขันระหว่างตราสินค้า (Inter-brand Competition) โดยเป็นการห้ามการทำการกิจกรรม หรือประชาสัมพันธ์การขายข้ามเขตเท่านั้น ไม่รวมถึงการขายให้แก่ลูกค้าที่อยู่นอกเขตที่สนใจติดต่อขอซื้อจากผู้แทนจำหน่ายรายนั้นเอง หมายความว่า หากลูกค้าอยู่นอกเขตของผู้แทนจำหน่ายรายนั้น มาติดต่อขอซื้อเอง ผู้แทนจำหน่ายสามารถจำหน่ายรถให้กับลูกค้ารายนั้นได้ นโยบายนี้จะส่งเสริมยอดขายของผู้แทนจำหน่ายในแต่ละพื้นที่ให้อยู่ในระดับดีพอจนสามารถให้บริการหลังการขายแก่ลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงบริการได้โดยสะดวกจากผู้แทนจำหน่ายของ ต. ที่มีประจำอยู่ในทุกพื้นที่ และได้รับบริการที่มีคุณภาพ กล่าวคือ เพื่อเพิ่มการแข่งขันทางด้านประสิทธิภาพในการให้บริการลูกค้า อย่งไรก็ดี แม้จะมีมาตรการดังกล่าว ผู้ถูกร้องยังไม่เคยได้รับการร้องเรียนถึงความไม่เป็นธรรมของมาตรการดังกล่าวจากผู้แทนจำหน่าย หรือลูกค้าแต่อย่างใด อีกทั้ง ผู้ถูกร้องยังไม่เคยลงโทษผู้แทนจำหน่ายด้วยเหตุผลการไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามแม้แต่ครั้งเดียว

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าพิจารณาแล้วเห็นว่า นโยบายในข้อนี้ของผู้ถูกร้องห้ามผู้แทนจำหน่ายทำการกิจกรรมหรือประชาสัมพันธ์การขายข้ามเขตเท่านั้น หากลูกค้าอยู่นอกเขตของผู้แทนจำหน่ายรายนั้นมาติดต่อขอซื้อเอง ผู้แทนจำหน่ายสามารถจำหน่ายรถให้กับลูกค้ารายนั้นได้ นโยบายนี้จะช่วยให้ยอดขายของผู้แทนจำหน่ายในแต่ละพื้นที่ให้อยู่ในระดับที่สามารถให้บริการหลังการขายแก่ลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลูกค้าเข้าถึงบริการได้โดยสะดวกจากผู้แทนจำหน่ายของ ต. ที่มีประจำอยู่ในทุกพื้นที่ และได้รับบริการที่มีคุณภาพ ซึ่งผู้ถูกร้องก็ถือว่าการให้บริการหลังการขายเป็นสิ่งสำคัญ โดยถือเป็นหลักเกณฑ์ประการหนึ่งในการประเมินคุณสมบัติของผู้แทนจำหน่ายเพื่อต่อสัญญาผู้แทนจำหน่าย นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่านโยบายของผู้ถูกร้องดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้แทนจำหน่ายหรือลูกค้าแต่อย่างใด และผู้ถูกร้องก็ยังไม่เคยไม่ต่อสัญญากับผู้แทนจำหน่ายรายใดเนื่องจากการไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินนี้มาก่อน กรณีผู้แทนจำหน่ายรายใดไม่ผ่านการประเมิน ผู้ถูกร้องจะมีทีมงานที่เรียกว่า Rescue Team เข้าไปช่วยวางแผนการดำเนินงานร่วมกับผู้แทนจำหน่าย เพื่อให้ผู้แทนจำหน่ายสามารถผ่านการประเมินไปได้ นโยบายของผู้ถูกร้องจึงเป็นไปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการหลังการขายแก่ลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ แม้การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวจะเป็นการกำหนดเงื่อนไขทางการค้าที่มีผลเป็นการจำกัดหรือขัดขวางการประกอบธุรกิจของผู้แทนจำหน่ายของผู้ถูกร้องก็ตาม แต่วัตถุประสงค์สำคัญของการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อให้การบริหารจัดการการให้บริการหลังการขายแก่ลูกค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และจะส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ได้รับบริการหลังการขายที่ดีจากผู้แทนจำหน่าย วัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญถึงขนาดที่ผู้ถูกร้องหาใช่เป็นเงื่อนไขในการประเมินผล

การดำเนินงานของผู้แทนจำหน่ายอีกด้วย การที่ผู้ถูกกล่าวหากำหนดห้ามมิให้ผู้แทนจำหน่ายทำกิจกรรมหรือประชาสัมพันธ์การขายข้ามเขตจึงมิได้เป็นการกำหนดเงื่อนไขทางการค้าอันเป็นการจำกัดหรือขัดขวางการประกอบธุรกิจของผู้แทนจำหน่ายอย่างไม่เป็นธรรม จึงถือไม่ได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ (๓) กรณีจึงยังไม่อาจถือได้ว่า การที่ผู้ถูกร้องห้ามผู้แทนจำหน่ายของตนนำรถยนต์บางรุ่นจำหน่ายแก่ผู้ประกอบการอุเท้กซีและห้ามผู้แทนจำหน่ายทำกิจกรรมหรือประชาสัมพันธ์การขายข้ามเขตการขาย เป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามตามมาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐

มติคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้ามีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้องมิได้มีพฤติกรรมหรือมีการกระทำใดที่เข้าข่ายเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงให้ยุติเรื่องและมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ถูกร้องให้ระมัดระวังในการสื่อสารข้อมูลแก่ผู้แทนจำหน่าย

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒

สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า